Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного і європейського права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
_____ Віталій СЕРЬОГІН
«31» серпня 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Право міжнародної безпеки
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
галузь знань:	29 Міжнародні відносини
спеціальність:	293 Міжнародне право
освітня програма	Міжнародне право
вид навчальної дисципліни:	обов'язкова
факультет:	юридичний

2026/2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

«31» серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Реньов Євген Владиславович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету

Протокол від «28» серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри
міжнародного і європейського права Тетяна СИРОЇД

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право

Гарант освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Міжнародне право»
кандидат юридичних наук, доцент Євген ТІТОВ

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від «31» серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Право міжнародної безпеки» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 293 Міжнародне право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: опанування студентами: загальними знаннями про поняття, цілі та принципи галузі права міжнародної безпеки; теоретичними положеннями, що дозволяють вирізняти форми і механізми універсального та регіонального рівнів міжнародної безпеки; базовими юридичними відомостями про правові засади реалізації та характеристики СПБО Європейського Союзу; специфікою інституційних механізмів співробітництва держав НАТО; знаннями про механізми співробітництва в рамках ОБСЄ; баченням перспектив місця України у системі глобальної та регіональної систем безпеки.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: формування у студентів уявлення про поняття та принципи права міжнародної безпеки; ознайомлення з принципами побудови та напрямками реалізації форм і механізмів універсального та глобального рівнів міжнародної безпеки; оволодіння ключовою юридичною термінологією та поняттями зі сфери міжнародної безпеки; навчити орієнтуватися у змісті базових юридичних відомостей про правові засади універсального та регіонального рівнів міжнародної безпеки; розкрити специфіку інституційних механізмів європейської та євроатлантичної системи безпеки; виробити навички розуміння механізмів розробки та реалізації СПБО; отримання уявлення про перспективи і способи інтеграції України до європейської системи безпеки; окреслити ключові напрямки подальшого розвитку універсальної та регіональної систем міжнародної безпеки.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Предметом вивчення дисципліни є міжнародно-правові відносини у галузі міжнародної безпеки, їх зміст та принципи формування, напрямки та механізми реалізації і перспективи розвитку. Програма навчальної дисципліни складається з однієї частини в якій розглядаються зміст, принципи, напрямки та форми міжнародного співробітництва у сфері міжнародної безпеки, а також механізм функціонування універсального та регіонального рівнів міжнародної безпеки та перспективи їхнього розвитку.	
Обов’язкова дисципліна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
32 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	

32 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	108 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

ЗК 2. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 10. Здатність працювати в міжнародному контексті.
ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку міжнародного права, його місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій.
ФК2. Знання і розуміння ретроспективи формування міжнародних інститутів, зовнішньополітичних структур, правових та державних інститутів.
ФК7. Знання і розуміння європейського права і права Європейського Союзу.
ФК9. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна
ПРН9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій;
ПРН13. Доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародного права;
ПРН14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності;
ПРН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей національного права; міжнародного права; європейського права і права Європейського Союзу;
ПРН21. Застосовувати набуті знання й уміння з міжнародних відносин, міжнародного права при вирішенні практичних завдань;
ПРН22. Готувати проекти необхідних актів застосування міжнародного права відповідно до правового висновку, зробленого в різних правових ситуаціях.

1.8. Пререквізити: Основи теорії міжнародних відносин, Міжнародне публічне право, право зовнішніх зносин, Право Європейського Союзу.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Право міжнародної безпеки

Право міжнародної безпеки: поняття та принципи. Види міжнародної безпеки. Роззброєння та міжнародна безпека. Основні міжнародно-правові акти у сфері безпеки.

Тема 2. Універсальний рівень міжнародної безпеки

Основні підходи до визначення універсального (глобального) рівня міжнародної безпеки та етапи його формування. Правові характеристики глобального рівня міжнародної безпеки на сучасному етапі. ООН в системі міжнародної безпеки (СБ ООН, ГА ООН, Перший комітет) Конференція з роззброєння.

Тема 3. Основні напрямки співробітництва провідних акторів міжнародних відносин у сфері безпеки на глобальному рівні.

Правові основи боротьби з основними викликами міжнародному миру та безпеці (регіональні конфлікти, торгівля наркотиками, транснаціональна злочинність, тероризм, розповсюдження ЗМУ, незаконна торгівля зброєю, кіберзлочинність і т.д.). Основні компоненти міжнародно-правового забезпечення безпеки держав (заборона агресії, право на індивідуальну та колективну самооборону, санкційні заходи)

Тема 4. Правові аспекти застосування сили в міжнародних відносинах. Заходи із підтримання та відновлення миру.

Дії РБ ООН в разі загрози миру, актів агресії. Правове регулювання заходів із використанням збройних сил. Концепція «гуманітарного втручання» та проблема реагування на міжнародні кризи. Превентивна дипломатія та посередництво (медіація). Миротворча діяльність в рамках ООН. Політичні місії ООН та добрі послуги. Правове регулювання діяльності ООН з миробудівництва. Правове регулювання міжнародного співробітництва у сфері боротьби з тероризмом. Основні міжнародні форуми та організації у сфері роззброєння. Заходи довіри та безпеки у постконфронтаційний період та їх міжнародно-правове закріплення (регулювання).

Тема 5. Регіональний рівень міжнародної безпеки

Правове закріплення створення та функціонування регіональних систем забезпечення міжнародної безпеки. Особливості побудови та функціонування систем безпекового співробітництва в окремих регіонах.

Тема 6. Європейська система безпекового співробітництва.

Становлення та основні етапи еволюції системи безпекового співробітництва європейських держав. Ліга націй, пакт Бріана-Келлога, міжнародні конференції міжвоєнного періоду та їх рішення. Еволюція безпекового співробітництва у Європі у другій половині XX ст.

Тема 7. Форми і механізми реалізації Спільної політики безпеки та оборони ЄС.

Поняття СПБО та договірна база її формування і реалізації. Повноваження інституцій ЄС у сфері СПБО. Постійні органи та механізми реалізації СПБО. Глобальна стратегія ЄС з питань зовнішньої політики та політики безпеки 2016 р.

Тема 8. ОБСЕ в системі європейської безпеки.

Заключний акт НБСЄ. Реформування НБСЄ після завершення холодної війни. Польові операції ОБСЄ. ОБСЄ і проблема роззброєння. Діяльність ОБСЄ у сфері боротьби з тероризмом.

Тема 9. НАТО у системі євроатлантичної безпеки

Еволюція компетенції основних органів НАТО у сфері військового та безпекового співробітництва держав-членів. Розширення безпекового співробітництва в рамках НАТО по завершення холодної війни. Партнерство заради миру. Середземноморський діалог. НАТО і боротьба з тероризмом. Взаємодія ЄС та НАТО у сфері безпеки та оборони.

Тема 10. Безпекове співробітництво держав СНД

Створення СНД та формування системи безпекового співробітництва держав-членів. Підписання ОДКБ його функції та стратегія. Партнерство у сфері безпеки в рамках СНД. ОДКБ у системі міжнародних організацій. Взаємодія ОДКБ та ОБСЄ. ОДКБ та ШОС як елементи системи регіональної безпеки. Проблеми та перспективи відносин ОДКБ та НАТО.

Тема 11. Американська регіональна система співробітництва у сфері безпеки.

Договір про оборону західної півкулі та формування регіональних системи безпекового співробітництва. Організація Американських держав. Основні виклики регіональній системі безпекового співробітництва. Міжнародне співробітництво країн регіону у боротьбі з наркотрафіком.

Тема 12. Співробітництво Африканських країн у сфері безпеки.

Регіональні організації, що формують систему регіональної безпеки Африканського континенту. Регіональні міжнародні конфлікти. Міжнародне співробітництво країн у боротьбі з піратством, тероризмом, торгівлею людьми. Міжнародне співробітництво країн Африки у боротьбі з наркотрафіком. Боротьба з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лек.	пр.	лаб.	інд.	с.р.		лек.	пр.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Право міжнародної безпеки	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 2. Універсальний рівень міжнародної безпеки	10	2	4	-	-	4	10		1	-	-	9
Тема 3. Основні напрямки співробітництва провідних акторів міжнародних відносин у сфері безпеки на глобальному рівні	10	4	2	-	-	4	10	1		-	-	9
Тема 4. Правові аспекти застосування сили в міжнародних відносинах. Заходи із підтримання та відновлення миру	10	2	4	-	-	4	10		1	-	-	9
Тема 5. Регіональний рівень міжнародної безпеки	10	2	2	-	-	6	10	1		-	-	9
Тема 6. Європейська система безпекового співробітництва.	10	4	2	-	-	4	10	1		-	-	9
Тема 7. Форми і механізми реалізації Спільної політики безпеки та оборони ЄС.	10	4	4			2	10		1			9
Тема 8. ОБСЕ в системі європейської безпеки.	10	2	2			6	10	1				9
Тема 9. НАТО у системі євроатлантичної безпеки	10	2	4			4	10		1			9
Тема 10. Безпекове співробітництво держав СНД	10	2	2			6	10	1				9
Тема 11. Американська регіональна система співробітництва у сфері безпеки.	10	2	2			6	10	1				9
Тема 12. Співробітництво Африканських країн у сфері безпеки	10	4	2			4	10	1				9
Усього годин:	120	32	32	-	-	56	120	8	4	-	-	108

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Право міжнародної безпеки	2
2.	Універсальний рівень міжнародної безпеки	4/1
3.	Основні напрямки співробітництва провідних акторів міжнародних відносин у сфері безпеки на глобальному рівні.	2
4.	Правові аспекти застосування сили в міжнародних відносинах. Заходи із підтримання та відновлення миру	4/1
5.	Регіональний рівень міжнародної безпеки	2/
6.	Європейська система безпекового співробітництва	2/
7	Форми і механізми реалізації Спільної політики безпеки та оборони ЄС	4/1
8	ОБСЕ в системі європейської безпеки	2
9	НАТО у системі євроатлантичної безпеки	4/1
10	Безпекове співробітництво держав СНД	2
11	Американська регіональна система співробітництва у сфері безпеки	2
12	Співробітництво Африканських країн у сфері безпеки	2
	Разом:	**32/4**

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	**Тема 1.** Право міжнародної безпеки *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми	6/18
2.	**Тема 2.** Універсальний рівень міжнародної безпеки *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	4/18
3.	**Тема 3.** Основні напрямки співробітництва провідних акторів міжнародних відносин у сфері безпеки на глобальному рівні *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	4/9
4.	**Тема 4.** Правові аспекти застосування сили в міжнародних відносинах. Заходи із підтримання та відновлення миру *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	4/9
5.	**Тема 5.** Регіональний рівень міжнародної безпеки *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/9
6.	**Тема 6.** Європейська система безпекового співробітництва	4/9

	Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом; ознайомитися з ключовими міжнародними документами за темою (про спеціальні місії, тощо); скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	
7	**Тема 7.** Форми і механізми реалізації Спільної політики безпеки та оборони ЄС *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми	2/9
8	**Тема 8.** ОБСЕ в системі європейської безпеки *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/9
9	**Тема 9.** НАТО у системі євроатлантичної безпеки *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	4/9
10	**Тема 10.** Безпекове співробітництво держав СНД *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/9
11	**Тема 11.** Американська регіональна система співробітництва у сфері безпеки *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; опрацювати теоретичні основи навчальної дисципліни; скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	6/9
12	**Тема 12.** Співробітництво Африканських країн у сфері безпеки *Завдання*: ознайомитися з лекційним матеріалом; ознайомитися з ключовими міжнародними документами за темою (про спеціальні місії, тощо); скласти тезаурус (словник) спеціальних юридичних термінів до теми; підготувати відповіді на контрольні запитання	4/9
	Разом:	**56/108**

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання є формою навчальної активності, вони розвивають можливості самостійної роботи і сприяють поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Види завдань на вибір студента з навчальної дисципліни (реферати, доповіді, есе, презентації тощо) визначаються викладачем. Завдання на вибір студента полягають у виконанні одного із зазначених вище видів робіт за визначеною, або обраною студентом за допомогою викладача, темою. Терміни отримання, виконання і представлення результатів завдань на вибір студента визначаються викладачем.

Завдання на вибір студента виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Допускаються випадки виконання робіт комплексної тематики кількома особами.

Тези - короткий, логічно побудований текст, в якому відображені основні положення, ідеї і результати роботи дослідника. Тези є основою для відбору учасників на різні конференції, форуми і наукові семінари. За підсумками роботи таких заходів складаються збірки кращих тез.

Написання доповіді для конференції - дуже відповідальна робота. В статті дослідник повинен не тільки представити свої відкриття, але і донести їх, довівши обґрунтованість всіх тез з одного боку і новаторство з іншого.

Постановка мети, вступ. Постановка мети, вступ займає один-два невеликих абзаци, в яких описується актуальність обраної теми, її важливість для сучасних галузей науки. По суті, це характеристика тієї області, в якій автор ведете дослідження.

Короткий огляд існуючих розробок, їх недоліки. Після постановки мети необхідно зробити короткий опис двох-трьох досліджень, які безпосередньо пов'язані з обраною темою, і показати, які у них є слабкі місця, і що необхідно поліпшити у зв'язку з потребами сучасної науки міжнародних відносин.

Опис проведеного дослідження і основні результати. Цей розділ повинен давати відповіді на наступні питання:

Що було виконано особисто автором, які наукові методи застосовувалися?

Скільки ставилося експериментів і які їх основні результати?

В чому користь результатів роботи, який її науковий внесок ?

Які перспективи впровадження розробки?

Висновки. Наприкінці подаються висновки по виконаній роботі, описуються подальші плани і напрями, в яких є сенс продовжувати наукові дослідження. Необхідність останнього зазвичай обґрунтовується тим, що будь-яка робота має свої недоліки, а отже, її можна і потрібно покращувати.

Текст повинен містити в собі представлені нижче компоненти

Постановка цілей і задач роботи

Гіпотези

Основні твердження і положення роботи

Підсумки, висновки і подальші напрями роботи

Оформлення

Назва роботи (напівжирним шрифтом, на першому рядку, по центру)

ПІП автора роботи (курсивом по правому краю)

Курс (курсивом по правому краю)

ПІП наукового керівника (курсивом по правому краю)

Шрифт Times New Roman, кегль 12 або 14 і міжрядковий інтервал 1,5.

Поля: верхнє і нижнє - 2 см, ліве і праве - 2 см.

Об'єм не більш 3-х сторінок

Важливі аспекти

Велику цінність тезам додасть уміння автора продемонструвати здібність до самостійного і незалежного аналізу предмету розгляду.

Тези до наукової конференції не мають демонструвати «сухий» виклад матеріалу, відомого автору з даного аспекту, внесеного до порядку денного. Автору потрібно в обов’язковому порядку запропонувати власний (індивідуальний) аналіз досліджуваної проблеми і чіткі пропозиції (шляхи, напрямки) по розв’язанню вказаної проблеми.

Наукова стаття

Наукова стаття — вид наукової публікації, який описує дослідження чи групу досліджень, пов'язаних однією темою, та виконана її науковими авторами. Наукові статті публікуються в періодичних наукових журналах або в неперіодичних збірниках наукових робіт. Наукова стаття є одним з найбільш поширених способів публікації наукових результатів.

Функції наукових статей

- дослідницька — подають наукові результати, є джерелом нового наукового знання
- презентаційна — представляють дослідника в науковому співтоваристві, показують його внесок у створення наукового знання
- оцінкова — оцінюють стан наукових досліджень з певної проблеми
- комунікативна — слугують засобом спілкування дослідників

Структура наукової статті

Класична наукова стаття складається з таких розділів:

- *Вступ*. У вступі автори коротко знайомлять читача з темою досліджень, сучасним станом наукових знань у галузі згідно з даними наукової літератури. Також там ставляться питання, на які автори намагалися знайти відповіді. Часто в кінці вступу дається коротка характеристика мети дослідження та обраної для її вирішення методики.
- *Джерела та методи*. У цьому розділі автори ґрунтовно описують методи та засоби, за допомогою яких вони досягали наукових результатів. Методи розкриваються максимально детально, щоб кожний охочий науковець міг відтворити перебіг дослідження.
- *Обговорення* або *дискусія*. В обговоренні автори аналізують власні результати, порівнюють їх з аналогічними результатами інших досліджень за тематикою статті, пропонують подальші напрямки досліджень.
- *Результати*. Тут детально демонструються всі результати дослідження.
- *Висновки*. Іноді в цьому розділі узагальнюються головні підсумки обговорення результатів.
- *Подяка*. Необов'язковий розділ, в якому висловлюють подяку особам за певний внесок в публікацію, якого проте недостатньо для включення цих осіб до співавторів публікації. Також вказують наукові гранти, завдяки яким виконано дослідження.
- *Посилання на використані джерела*

Не всі журнали вимагають від авторів подібної структури, але основні елементи зберігаються для найповнішого освітлення досліджень.

Види наукових статей

Залежно від обсягу і спрямованості дослідження, наукові статті поділяють на декілька типів:

- наукова стаття
- коротке повідомлення
- відгук або відповідь на статтю
- огляд

Дослідницька наукова стаття містить результати певного дослідження. Автори обирають проблему, підбирають метод дослідження (експеримент, спостереження, аналіз тощо) та обговорюють власні результати в контексті наявного наукового знання з проблеми. Це може бути дослідження певного явища, об'єкту, наявного знання.

Окремим підвидом дослідницької статті є методична стаття. У ній автори описують новий метод або нову модифікацію методу, який вони пропонують. Відмінністю таких статей є максимальна деталізація ходу експерименту чи спостереження.

Коротке повідомлення

Іноді результат дослідження є невеликим, але важливим для спеціалістів. Обсягу матеріалу не вистачає на цілу статтю, але є необхідність терміново повідомити про результат без всебічного дослідження. Для цього створюють коротке повідомлення. Це - коротка стаття (не більше 3 сторінок), часто неструктурована за розділами.

Такі повідомлення публікуються у вигляді нотаток про певне явище, або незвичний випадок з практики в наукових медичних журналах.

Обсяг наукової статті зазвичай становить від 6 до 24 сторінок, тобто 0,35 — 1 др. арк.. Вимоги до оформлення тексту аналогічні поданим до тез доповіді.

6.1. Теми для виконання індивідуальних завдань (перелік орієнтовний)

1. Поняття права міжнародної безпеки, принципи та норми
2. Правові основи міжнародної безпеки
3. Правові характеристики глобального рівня міжнародної безпеки
4. ООН в системі міжнародної безпеки (ГА ООН, СБ ООН, Перший комітет) Конференція з роззброєння.
5. Правові основи боротьби з основними викликами міжнародному миру та безпеці (регіональні конфлікти, торгівля наркотиками, транснаціональна злочинність, тероризм, розповсюдження ЗМУ, незаконна торгівля зброєю, кіберзлочинність і т.д.)
6. Основні компоненти міжнародно-правового забезпечення безпеки держав (заборона агресії, право на індивідуальну та колективну самооборону, санкційні заходи)
7. Правові аспекти застосування сили в міжнародних відносинах.
8. Дії РБ ООН в разі загрози миру, актів агресії.
9. Правове регулювання заходів із використанням збройних сил.
10. Концепція «гуманітарного втручання» та проблема реагування на міжнародні кризи.
11. Превентивна дипломатія та посередництво (медіація).
12. Миротворча діяльність в рамках ООН.
13. Політичні місії ООН та добрі послуги.
14. Правове регулювання діяльності ООН з миробудівництва.
15. Правове регулювання міжнародного співробітництва у сфері боротьби з тероризмом.
16. Основні міжнародні форуми та організації у сфері роззброєння.
17. Заходи довіри та безпеки у постконфронтаційний період та їх міжнародно-правове закріплення (регулювання).
18. Процес планування та прийняття рішень у рамках Європейської політики безпеки та оборони.
19. Компетенція Європейської ради в сфері СПБО.
20. Правові основи СПБО за Ніццьким договором від 26 лютого 2001 р.
21. Правова база закріплення компетенції Ради ЄС у сфері СПБО
22. COREPER (Комітет постійних представників) у процесі прийняття рішень у сфері СПБО.
23. Комітет політики та безпеки (КПБ) його завдання та принципи функціонування.
24. Дорадчі структури у процесі схвалення рішень у сфері СПБО (Військово-політична група та Група з зовнішньої політики (RELEX))
25. Механізми взаємодії Комітету політики та безпеки з Комітетом з громадських аспектів кризового управління (CIVCOM) та Військовим комітетом ЄС (EUMC).
26. Військовий штаб ЄС (EUMS): правові основи діяльності, структура, основні завдання.
27. Ситуаційний центр ЄС: правові основи діяльності, структура, основні завдання.
28. Угода «Берлін +»
29. Інструменти ЄС у сфері планування та проведення операцій з кризового реагування.
30. Лісабонський договір про реформування ЄС 2007 р.: основні положення у сфері СПБО.

31. Глобальна стратегія Європейського Союзу з питань зовнішньої політики та політики безпеки (червень 2016 р.)
32. План реалізації Глобальної стратегія Європейського Союзу з питань зовнішньої політики та політики безпеки (прийнятий Радою ЄС 2016 р.)
33. План дій у сфері Європейської оборони 2016 р. (прийнятий Європейською Комісією)
34. Правові механізми співробітництва ЄС та НАТО у сфері безпеки та оборони.

7. Методи навчання

Метод навчання – взаємопов'язана діяльність викладача та студента, спрямована на засвоєння студентами системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури. Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в межах репродуктивного (відтворюючого) мислення. Цей метод знаходить широке застосування для передачі великого масиву інформації.

Репродуктивний метод. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписами, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів за кількаразовим відтворенням засвоюваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, практичні завдання, програмований контроль, різні форми самоконтролю.

Метод проблемного викладу. Науково-педагогічний працівник (НПП) до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб вирішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети – розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти стають свідками й учасниками наукового пошуку. Студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки НПП.

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом НПП. Процес мислення здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляється й контролюється НПП або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах.

Дослідницький метод. Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес розв'язання завдання).

Дискусійні методи. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції.

Метод моделювання. Моделювання ситуацій під час навчального процесу – це створення таких ситуацій-моделей, де реальні об'єкти замінюються символами і взаємовідносини між учасниками діяльності складаються не природно, а організовані спеціально під керівництвом НПП, тобто штучно.

8. Методи контролю

Методи контролю – це засоби діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання та ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (розділу, теми). З цією метою у навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у методичних розробках для семінарських занять передбачаються питання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

В освітньому процесі використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, приймання індивідуальних завдань, курсових робіт, підсумковий семестровий, відстрочений контроль.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті на підставі завдань, що відповідають програмам попереднього навчання. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття із забезпечення дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, або коригування освітнього процесу.

Поточний контроль проводиться під час усіх видів аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях чи лекціях, у формі колоквіуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно. Формою поточного контролю є ректорські контрольні роботи. Результати оцінювання ректорських контрольних робіт можуть зараховуватися як результати виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом.

Семестровий залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами лекційного матеріалу, а також виконаних ними певних робіт на семінарських заняттях.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні заліку з навчальної дисципліни, складає 40.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни (практики) та балів, набраних при складанні семестрового екзамену (заліку).

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

8.1. Питання, які виносяться на складання поточного та підсумкового контролю

1. Право міжнародної безпеки: поняття та принципи.

2. Види міжнародної безпеки.
3. Роззброєння та міжнародна безпека.
4. Основні міжнародно-правові акти у сфері безпеки.
5. Правові характеристики глобального рівня міжнародної безпеки.
6. ООН в системі міжнародної безпеки (СБ ООН, ГА ООН, Перший комітет) Конференція з роззброєння.
7. Правові основи боротьби з основними викликами міжнародному миру та безпеці (регіональні конфлікти, торгівля наркотиками, транснаціональна злочинність, тероризм, розповсюдження ЗМУ, незаконна торгівля зброєю, кіберзлочинність і т.д.).
8. Основні компоненти міжнародно-правового забезпечення безпеки держав (заборона агресії, право на індивідуальну та колективну самооборону, санаційні заходи)
9. Дії РБ ООН в разі загрози миру, актів агресії.
10. Правове регулювання заходів із використанням збройних сил. Концепція «гуманітарного втручання» та проблема реагування на міжнародні кризи.
11. Превентивна дипломатія та посередництво (медіація).
12. Миротворча діяльність в рамках ООН.
13. Політичні місії ООН та добрі послуги.
14. Правове регулювання діяльності ООН з миробудівництва.
15. Правове регулювання міжнародного співробітництва у сфері боротьби з тероризмом.
16. Основні міжнародні форуми та організації у сфері роззброєння.
17. Заходи довіри та безпеки у постконфронтаційний період та їх міжнародно-правове закріплення (регулювання).
18. Поняття СПБО та договірна база її формування та реалізації.
19. Повноваження інституцій ЄС у сфері СПБО.
20. Постійні органи та механізми реалізації СПБО.
21. Глобальна стратегія ЄС з питань зовнішньої політики та політики безпеки 2016 р.
22. Еволюція компетенції основних органів НАТО у сфері військового та безпекового співробітництва держав-членів.
23. Розширення безпекового співробітництва в рамках НАТО по завершення холодної війни.
24. Партнерство заради миру. Середземноморський діалог. НАТО і боротьба з тероризмом.
25. Взаємодія ЄС та НАТО у сфері безпеки та оборони.
26. Заключний акт НБСЄ.
27. Реформування НБСЄ після завершення холодної війни.
28. Польові операції ОБСЄ.
29. ОБСЄ і проблема роззброєння.
30. Діяльність ОБСЄ у сфері боротьби з тероризмом.
31. Створення СНД та формування системи безпекового співробітництва держав-членів.
32. Підписання ОДКБ його функції та стратегія.
33. Партнерство у сфері безпеки в рамках СНД.
34. ОДКБ у системі міжнародних організацій.
35. Взаємодія ОДКБ та ОБСЄ.
36. ОДКБ та ШОС як елементи системи регіональної безпеки.
37. Проблеми та перспективи відносин ОДКБ та НАТО.
38. Договір про оборону західної півкулі та формування регіональних системи безпекового співробітництва.
39. Організація Американських держав.

40. Основні виклики регіональній системі безпекового співробітництва.
41. Міжнародне співробітництво країн регіону у боротьбі з наркотрафіком.
42. Регіональні організації, що формують систему регіональної безпеки Африканського континенту.
43. Регіональні міжнародні конфлікти.
44. Міжнародне співробітництво країн у боротьбі з піратством, тероризмом, торгівлею людьми.
45. Міжнародне співробітництво країн Африки у боротьбі з наркотрафіком.
46. Боротьба з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.
Кількість балів за екзамен/залік – 40.
Кількість балів протягом семестру – 60:
Мінімальна сума балів для допуску до екзамену / заліку - 10
Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях ∑40 = 40:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:
∑40 – сума максимальної кількості балів
∑1 – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.
∑2 – кількість семінарських занять протягом семестру.
8 – коефіцієнт

Індивідуальне завдання – 10 балів
Контрольна робота – 10 балів.

Поточний контроль						Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен /залік	Сума
Т1-2	Т3-4	Т5-6	Т7-8	Т9-10	Т11-12				
∑40						20	60	40	100

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів, але в межах максимальної загальної суми балів – 100.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів.**

Критерії оцінювання усної відповіді.

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;

- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;

- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;

- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівка викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв’язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та екзаменаційних/залікових робіт.

Контрольні та екзаменаційні (залікові) роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 20 тестових завдань, екзаменаційна/залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п’ять варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету. У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань,

рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету імені В. Н. Каразіна.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	За чотирирівневою шкалою оцінювання	За дворівневою шкалою оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	зараховано
50-69	задовільно	зараховано
1-49	незадовільно	незараховано

10. Рекомендована література

Основна:

1. Алєксєєнко І.В. Міжнародні організації в системі міжнародних відносин / І.В. Алєксєєнко *// Держава і право. Юридичні і політичні науки.* – К., 2005. – Вип. 30. – С. 577–587.

2. Вітошинський Б. Війна і міжнародне право: збірник праць. Київ: УВС ім. Ю. Липи, 2014. 559 с.

3. Декларація ООН про принципи міжнародного права 1970 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_569

4. Дужич Л. Забезпечення міжнародної безпеки міжнародно-правовими засобами *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. К., 2010. Вип. 88. Ч. 1. С.114–115.

5. Загальна декларація прав людини. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

6. Заключний акт НБСЄ Хельсінкі 1975 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_055

7. Історія міжнародного права: стародавня доба: навчальний посібник. / О. А. Гавриленко, Т. Л. Сироїд. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 232 с.

8. Качинський А.Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: монографія. Київ : НІСД, 2013. 104 с.

9. Козярська А. О. Поняття безпеки в теорії і практиці міжнародного права. *Актуальні питання реформування правової системи України*. Луцьк, 2007. Т. 1. С. 202–207.

10. Ліпкан В.А. Національна і міжнародна безпека в визначеннях та поняттях. Київ : Текст, 2006. 256 с

11. Міжнародне право: Основні галузі: підруч. за ред. В. Г. Буткевича. К. : Либідь, 2004. 816 с.

12. Міжнародне право: словник-довідник. [С. М. Перепьолкін, Т. Л. Сироїд, Л. А. Філяніна]; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. Х.: Юрайт, 2014. 408 с.

13. Ніццький договір та розширення ЄС / М-во юстиції України. Центр порівнял. права; За наук. ред. С.Шевчука. – К.: Логос, 2001. – 196 с.

14. Нью-Йоркська Конвенція «Про спеціальні місії» 8 грудня 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_092#Text

15. Основи права Європейського Союзу: підручник / [Л.І. Адашис, Т.М. Анакіна, С.В. Вихрист та ін.]; за заг. ред. Т. Л. Сироїд; Харків. Нац. ун-т імені В.Н. Каразіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право. 2020. 590 с.

16. Практикум з міжнародного права: Навчально-методичний посібник /Перепьолкін С.М., Сироїд ТЛ. Дніпропетровськ: АМСУ, 2011. 116 с.

17. Реньов Є.В. Реформування Ради Безпеки ООН: проблеми та перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. Запоріжжя: Гельветика, 2023. № 1. С. 538-541. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2023/124.pdf.

18. Ржевська В. С. Право держави на самооборону і міжнародна безпека. К. : Вид. дім “Промені”, 2005. 251 с.

19. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.

20. Сироїд Т., Фоміна Л. Продовольча безпека і гендерна рівність: міжнародно-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право».* Вип. 36. 2023. С.219-226 https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-27

21. Сироїд Т.Л. Правова основа політики Європейського Союзу в галузі безпеки: від витоків до сучасності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* № 3. 2019. С. 54-60.

22. Сироїд Т.Л., Гавриленко О.А. Внесок Ради Європи у забезпечення інформаційної безпеки та протидію кіберзлочинності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право».* 2020. Вип. 61. Т. 2. С. 149-154.

23. Статут Організації Об'єднаних Націй . URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010

24. Статут Ради Європи. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_001 (дата звернення: 25.02.2020).

25. Статут Співдружності Незалежних Держав. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_033

26. Трансформація національних концепцій безпеки як відповідь на нові глобальні та регіональні виклики і загрози: досвід України та НАТО : зб. міжнар. конф. / упоряди. В.Ю. Цюкало, М.О. Паламарчук, В.О. Семененко; за аг. ред. К.А. Кононенка. Київ: НІСД, 2012. 80 с

27. Berridge G. R. Diplomacy: Theory and Practice. Basingstoke; New York : Palgrave-Macmillan, 2022. 336 p.

Додаткова:

1. Гавриленко О.А. Мирне вирішення міжнародних спорів як засіб відвернення воєнної небезпеки у стародавню добу. *Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації.* Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2018 року). Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2018. С. 17-21.

2. Гавриленко О.А. Давньоримський досвід укладення союзних договорів: спроби забезпечення регіональної безпеки у стародавню добу. *Регіональна політика ЄС: концепції, напрямки, значення для України: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 23 квітня 2021 року).* Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. С. 85-88. http://law.karazin.ua/resources/doks2021/nauka/repozitary/Konferentsiia_23-04-2021_Zbirka_tez.pdf

3. Гавриленко О.А. Досвід міжнародного співробітництва у збереженні миру і безпеки (на прикладі Гульського інциденту 1904 року). *Матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції із зарубіжною участю: «Соціалізація особистості у сучасних соціокультурних і соціально-політичних контекстах»* / За заг. редакцією доктора філософських наук, професора І.Д. Денисенко; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Харків: ХНПУ, 2025. С. 56-59

4. Реньов Є.В. Рада Безпеки ООН: перспективи вдосконалення діяльності. *Актуальні проблеми міжнародного права*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 10 березня 2023 р). Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна. С. 93-95.

5. Сироїд Т.Л. Забезпечення європейської інформаційної безпеки. *Право і безпека в контексті європейської та євроантлантичної інтеграції*: зб. ст. та тез наук. повід. За метеріалами дискс. панелі II Харків. Міжнарод. юрид. форуму, м. Харків, 28 вересня 2018. /редкол. Ю.Г. Барабаш, Т.М. Анакіна, Д.В. Абакумова. Харків: Право, 2018. 190 с. С. 5-133

6. Сироїд Т.Л. Механізм цивільного захисту Європейського Союзу як невід'ємна складова забезпечення безпеки населення в ситуаціях ризику // *Конституція України як запорука національної стійкості та правова основа розвитку демократичної держави і громадянського суспільства* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 30-річчю прийняття Конституції України (м. Дніпро, 24 черв. 2026 р.) / уклад. : д-р юрид. наук, проф. В. О. Боняк, канд. юрид. наук, доц. І. А. Сердюк. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2026. С. 38-41. 339 с. ISBN 978-617-560-140-2

7. Спільна заява Комісії Україна-НАТО під час Варшавського саміту. URL: http://mfa.gov.ua/ua/press-center/comments/5992-spilyna-zajava-komisiji-ukrajina-nato-pid-chas-varshavsykogo-samitu; http://uaforeignaffairs. com/ua/ekspertna-dumka/view/article/dveri-nato-vidkriti

8. Указ Президента України від 26.05.2015 № 287 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». URL: http://dsmsu.gov.ua/ index/ua/material/19054

9. Шамраєва В. Статус "основного союзника поза НАТО": еволюція підходів та значення для України. Science foundations of jurisprudence: collective monograph / Karpova N., Piestsov R., Karnaukh A., Zhmur Y., Shytyi S. etc. International Science Group. Boston :

Primedia eLaunch, 2021. 202 p. Available at : DOI- 10.46299/ISG.2021.MONO.LEGAL.III P. 180 - 188.

10. Шамраєва В. М. Передумови появи інформаційної війни як явища сучасних міжнародних відносин. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» 2016. № 1 (23). Т. 1. С. 61–67.

11. Шамраєва В.М. Перспективи розвитку українсько-американського стратегічного партнерства. Політикус. Випуск 4. 2016. С. 98–102.

12. Шамраєва В.М., Павлова Т.С. Інструменти публічної дипломатії США. Політикус. Випуск 4. 2017. С. 106–112.

13. Шамраєва В.М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Право». Вип. 29. 2020. С. 369-378.

14. Шамраєва В.М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту міжнародна безпека. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна серія: Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм. № 8. 2018. С. 88-95

15. Шамраєва В.М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Право». Вип. 29. 2020. С. 369-378.

16. A Decade of Human Security: Global Governance and New Multilateral- isms/ Edited by Sandra Jean MacLean, David Ross Black, Timothy M. Shaw. - Ashgate Publishing, Ltd., 2006. 264 p.

17. Between Sovereignty and Global Governance: the UN, the State and Civil Society. N.Y., 1998. 200 p.

18. Bradley C. A., Deeks A., Goldsmith J. L. Foreign Relations Law: Cases and Materials. Wolters Kluwer, 2020. 944 p.

19. Brenda Shaffer. U.S. Policy, in Lynch. The South Caucasus, pp. 53-62.

20. Bruno L. NATO's Enhanced Opportunities Partners URL: http://www.gmfus.org/blog/2016/06/29/natos-enhanced-opportunities-partners; Ukraine has submitted an official request to be a member of the NATO Enhanced Opportunities Programme, Deputy Foreign Minister. URL: https://en.lb.ua/news/2016/09/23/1911_ukraine_applies_nato_ enhanced.html

21. Chatterjee C. International Law and Diplomacy. Taylor & Francis, 2013. 440 p.

22. Cooper R. H. Responsibility to Protect: The Global Moral Impact for the 21st Century. - New York : Macmillan, 2009. 271 p.

23. Country Report: Georgia. – The Economist Intelligence Unit, November 2009. 220 p.

24. Country Report: Georgia. *The Economic Intelligence Unit*, November 2003. 198 p.

25. Crawford E., Pert A., Saul, B. (Eds.). Public International Law. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 528 p.

26. Diamint R. Democracia y seguridad in America latina/ Rut C. Diamint - Bueno Aires: Universidad Torcuato di Tella, 2001. 231 p.

27. Denza E. Diplomatic Law: Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations (5th Edition). Oxford : Oxford University Press, 2025. 512 p.

28. Duquet S. EU Diplomatic Law. Oxford University Press, 2022. 400 p.

29. Ekaterine Metreveli and Ester Hakobyan. The Political Underpinnings of U.S. Bilateral Aid to the Countries of Transcaucasus. – Democratizatsia , vol. 9, no. 3 (summer 2001), pp. 367-381.

30. Europa und seine Au.enpolitik: Javier Solana Madariaga / hrsg. von A. Laschet, F. Pfluger. — Monschau: Weiss, 2007. — 144 s.

31. European Security Strategy: A Secure Europe in a Better World. Brusselles, 2003. - 15 p. URL: http: / / www.consilium.europa.eu/ uedocs/ cmsUpload/78367.pdf.

32. Foreign & Security Policy URL: http://europa.eu/pol/cfsp/index_en.htm.
33. Frerks G. Human Security and International Insecurity. Goldewijk.. - Wageningen Academic Pub, 2007. 320 p.
34. Frohlich, S. Die Europaische Union als globaler Akteur: eine Einfuhrung. Wiesbaden: VS, Verl. fur Sozialwiss., 2008. 305 s.
35. Gaedtke, J.-Ch. Europaische Au.enpolitik Padeborn: Ferdinand Scholing, 2009. 280 s.
36. Gareth E. The Responsibility to Protect: Ending Mass Atrocity Crimes Once and For All. Washington : Brookings Institution Press, 2009. 349 p.
37. Georgia Proposes New 'Mechanics' for Relations with Russia. Civil Georgia, September 22, 2004, URL: http://www.civil.ge/eng/article.php?id=7891.
38. Globale Au.enpolitik der Europaischen Union: interregionale Beziehungen und «strategische Partnerschaften» / hrsg. A. Bendiek, H. Kramer. 1. Aufl. Baden-Baden: Nomos, 2009. 237 s.
39. Gottwalde M. Humanizing security? The EU's responsibility to protect in the Libyan crisis. FIIA Working paper. №. 75. 2012 29 p.
40. Hampson F. O., Oliver D. F. Pulpit Diplomacy: A critical Assessment of the Axworthy Doctrine. International Journal. 1998. Vol. 53, N 3. P. 379–406.
41. Handworterbuch Internationale Politik / hrsg. W. Woyke. 12. Auflage. Oplagen, 2011. 690 s.
42. Hernández G. International law (3rd edition). Oxford : Oxford University Press, 2025. 744 p.
43. Human Development Report, 1994: United Nations Development Programme / by United Nationas Development Programme. N.Y. : Oxford University Press, 1994. 226 p.
44. Jaba Devdariani. Europe Remains Ambiguous in its South Caucasus Neighborhood. Central Asia Caucasus Analyst, July 14, 2004. GEORGIA. 200 p.
45. Joint Press Release by the European Commission and the World Bank, June 16, 2004. URL: http://www/seerecon.org/Georgia/press_release.pdf. (дата звернення 4.05.2019)
46. Kaldor M. Human security: a new strategic narrative for Europe. International affairs Vol. 83, No. 2 P. 273-288.
47. Keith K.. Towards a Practical Human Security Agenda. Geneva Centre for the Democratic control of armed force. Policy paper. №. 26. Geneva, 2007. 20 p.
48. Keukeleire, S. The Foreign Policy of the European Union. Hampshire, New York: Palgrave Macmillan, 2008. 374 p.
49. Kofi Annan, in a statement delivered to the Foreign Affairs Committee of the Chinese People's Political Consultative Conference in April 1998 URL: www.un.org/Pubs/chronicle/1998/issue1/ 0198p3.html.
50. Kupiecki Robert . Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 jako instrument polityki państwa. Uwarunkowania zewnętrzne i aspekty procesowe URL : https: //www.bbn.gov. pl / ftp / dok / 03 / KUPIECKI_33-2015.pdf.
51. Lima , Laura. Worlding Brazil: Intellectuals, IdentityandSecurity. NY, 2015. 579 p.
52. Lloyd A. Canada and human security: the need for leadership. International Journal. 1997. Vol. 52. N 2. P. 183–196.
53. Lloyd A. Human Security: An Opening for UN Reform. The United Nations and Global Security. P. 245–260.
54. MacFarlane, Neil; Yuen FoongKhong. Neil MacFarlane; Yuen FoongKhong. eds. Human security and the UN: a critical history. United Nations intellectual history project (illustrated ed.). Indiana University Press. 2010 - 368 p.
55. Mary K. Human Security. Polity, 2007. 228 p.

56. Melissa J., DeJong B. A. Human Security and Canadian Foreign Policy: The New Face of Canadian Internationalism. University of Western Ontario, 2006 URL: file:///C:/Users/User/Downloads/etd6731_MDeJong.pdf

57. Millennium Challenge Corporation, Press Release, URL: http://www.mca.gov/public_affairs/press-releases/PR_Eligible.pdf.

58. Natalia Antelava. United States Cuts Development Aid to Georgia. Eurasia Insight, September 29, 2003. URL: http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav092903.shtml.

59. National Defense Authorization Act for fiscal year 2017. URL: http://docs.house.gov/billsthisweek/20161128/CRPT-114HRPT-S2943.pdf

60. Oberleitner G. Human security: a challenge to international law. Global governance. № 11. 2005. P. 185-203.

61. Owens H. The Human Security Paradigm Shift: A New Lens on Canadian Foreign Policy? : Report of the University of British Columbia Symposium on Human Security. Canadian Foreign Policy. 1999. № 7. P. 1-18.

62. Partnership for Peace: Framework Document. Ministerial Meeting of the North Atlantic Council/ North Atlantic Cooperation Council, NATO Headquarters, Brussels, 10-11 January 1994. URL: http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c940110b.htm

63. Pert A., Saul B., Crawford E. Public International Law. Cambridge University Press, 2023. 528 p.

64. Post R. National Security and the amended Freedom of Information Act.Yale law Journal. Vol. 85. January. 1985. P. 120-133.

65. Shamraieva Valentyna, Perederii Oleksandr, Titov Ievgen. International legal instruments to combat human trafficking. Theoretical foundations of jurisprudence: collective monograph / Blikhar M., Yatsenko I., Kliuiev O., etc. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2020. 179 p. P. 91-101 (0,5 ум.друк.арк)

66. Valentyna Shamraieva. The Evolution Of Concept "Information Warfare" And New Threats To National Security. The Role Of Technology In The Socio-Economic Development Of The Postquarantine World. Edited by Magdalena Gawron-Łapuszek, Andrii Karpenko Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology. Monograph 42. Publishing House of Katowice School of Technology, 2020. P. 347-356.

67. Tetiana L. Syroid, Tetiana Ye. Kaganovska, Valentina M. Shamraieva, Olexander S. Perederii, Ievgen B. Titov, Larysa D. Varunts The Personal Data Protection Mechanism in the European Union. International Journal of Economics & Business Administration, Volume VIII, Special Issue 1, 2020, P. 190-201.

68. Streinz, R. Der Vertrag von Lissabon zur Reform der EU / R. Streinz, Ch. Ohler, Ch. Herrmann. — Munchen: C.H. Beck, 2010. — 430 s.

69. Sustainment and Stability Operations Program (SSOP) Formally Begins, URL: http://georgia.usembassy.gov/events/event20050423SSOPOpen.html.

70. The Responsibility to Protect: Report of International Commission on Intervention and State Sovereignty. Ottawa : International Development Research Centre, 2001 106 p.

71. Thomas C. Globalization, Human Security, and the African Experience. Boulder, Co and London : Lynne Rienner Publishers, 1999. 211 p.

72. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007. URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/c/stru3/spi.
2. Офіційний сайт Європейського Союзу URL: http://europa.eu/
3. Офіційний сайт НАТО. URL: https://www.nato.int/
4. Офіційний сайт Ради Європи. URL: https://www.coe.int/web/portal/home
5. Офіційний сайт ОБСЄ. URL: https://www.osce.org/